

Forfatter: Hjortø, Knud

Titel: Udrag fra To verdener (Danske Klassikere)

Citation: Hjortø, Knud: "To verdener", i Hjortø, Knud: *To verdener*, Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 2008, s. 175. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-hjort_18-shoot-idm140047356714592/facsimile.pdf (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: To verdener

Noter

- 7 *(Tilføjet) K.*: Kirstine Pedersen (1883-1972), 1904 g.m. Knud Hjortø; hun havde været en af hans elever i realskolen i Skælskør, hvor han underviste 1900-1908.
- 9 *præliminæreklassen*: forberedelseseksamen afskaffet 1958; aflagdes som afslutning på realskolens fjerde eller femte klasse (organisationen var forskellig fra skole til skole) efter 11 års skolegang; i niveau mellem realklassen og studentereksamen; gav adgang til mellem- og visse lange videregående uddannelser.
- 10 *stærmet (poppelstrå)*: stynet, dvs. at grenene regelmæssigt skæres bort over den korte, efterhånden tykke stamme.
- 11 *(en gevaldig) fest (een)*: festlig. – *sympatisk*: uvenlig.
- 12 *(den engelske) version*: oversættelse. – *blanke(de)*: være blank el. uvidende i. – *den ptolemæiske læresætning*: grundsætning i geometrien, efter den gr. astronom og matematiker Klaudios Ptolemaios (ca. 100-ca. 170); geometri var i præliminærskolens læseplan et selvstændigt fig.
- 14 *(engelsk) ekstermporal*: læsning af uforberedt tekst. – *kandidat*: cand. mag.; det var ikke almindeligt med akademisk uddannede lærere i tidens realskole. – *humbag*: færdigbundet slipskaude monteret med elastik.
- 15 *medemor*: fiskesnøre. – *skoner(er)*: mindre, sejlførende handelskib.
- 17 *(for)delirium*: (sygelig) opstemthed, rus.
- 19 *anlæg(ge)*: parkagtig lystskov uden for byen, ofte med serveringssted.
- 20 *vejr*: vej.
- 23 *omgang*: omgangskreds.
- 24 *yderlig*: meget.
- 28 *Dig ær-ariske jeg!*: travesti på omkvædet i H.C. Andersens sang »Danmark, mit Fædreland« (»I Danmark er jeg født, der har jeg hjemme«, 1850) med melodi (1850) af Henrik Rung (1807-1871). – *vinkel AOC*: del af geometrisk opgave el. bevisførelse.
- 30 *passiar*: snak, samtale.
- 31 *Babelstårmet (...)* *sprogforvirringen*: fortællingen om hvordan menneskene, der oprindeligt alle havde talt samme sprog, blev delt i mange tungemål som Guds straf for overmod, jf. 1 Mos 11.
- 32 *instituttetsyrinde*: leder af en (højere) pigeskole, en ikke-akademisk

- skoleform, der lagde vægt på fag som sprog, musik, religion og håndgøring og afsluttedes med pigeskoleeksamen; afskaffet 1958.
- 33 *billigt*: rimeligt.
- 34 *besværligt*: med besvær, tvungent.
- 35 *fik det hoved på*: havde sat sig i hovedet, havde besluttet. – *gabs(de)*: stirre, glo.
- 44 *middelevj*: mulighed midt imellem yderpunkter; spiller muligvis på talemåden: dydens vej er middelvejen.
- 51 *immateriel*: ulegemlig.
- 55 *priser salige*: jf. de såkaldte salgsprisninger i Det Nye Testamente, fx Matt 5,3-12.
- 56 *imperitines(ø)*: næsvis.
- 57 *hommet*: anstændig.
- 58 *latinskole(lev)* (...) *artium*: ældre skoleform (afskaffet 1903), som forberedte eleverne til artium, studentereksamen; nu: gymnasium. – »*Ordene Live*»: titel på en række populære sproglige artikler af professor Kristoffer Nyrop (1858-1931), samlet i 6 bind (1901-1934); Nyrop var Knud Hjortø's lærer på Københavns Universitet i romansk filologi og etymologi; begrebet formentlig dannet af K.N.s lærer, den franske romanist Gaston Paris (1839-1903).
- 59 *realskole*: skoleform, der fører frem til præliminæreksamen (se n.t.s. 9); realskolerne var ofte private, men i adskillige købstæder fandtes kommunale, såkaldte Borger- og Realskoler. – *kaldsbrev(ø)*: ansættelseskontrakt. – *de indo-europæiske sprog*: stor sprogfamilie, udbredt fra Indien over Persien til store dele af Europa; germanske sprog, herunder de nordiske, regnes til denne type sprog. Studiet af disse sprog var dengang lig med den almindelige sprogvidenskab, som Hjortø bl.a. studerede på Københavns Universitet, der da var et centrum for dette studium. – *and.phil.*: dengang person, der havde aflagt filosofikum, dvs. universitetets laveste grad, der toges som indledning til det egl. fagstudium efter et års kursus.
- 61 *Goethe*: Johann Wolfgang von G. (1749-1832), Tysklands førende indpersonlighed, berømt især for sin klassicistiske digtning, der havde stor indflydelse på opfattelsen af begrebet borgerlig dannelse. – *Poul Møllers Strøtanker*: Poul Martin M. (1794-1838), da. forfatter og filosof, bl.a. optaget af personlighedens klassiske dannelse og sandhed, skrev 1819-36 en lang række »Strøtanker«, hvori han i aforistisk form kommenterede æstetiske og filosofiske emner.
- 65 *kvædet*: morsom, ubetalelig.
- 69 *afled er ej det bedste*: citat fra den no. digter Bjørnstjerne Bjørnsons